

NOČ knjige

svetovni dan knjige

23. 4.

*Vodnik za izvedbo
Noči knjige 2023*



Praznujemo

10 let

NOČI KNJIGE!

Drage prijateljice in prijatelji Noči knjige!

Na Svetovni dan knjige, 23. aprila, bomo tudi letos v številnih vaseh, mestih in deželah prižgali lučke in lučice: Noč knjige. V šolah, v knjižnicah, v galerijah, v knjigarnah, na trgih, pod krošnjami dreves.

Prižgali bomo iskrice v sebi in drug v drugem, najmlajši in najstarejši, vsak zase in vsi skupaj: prebujali bomo pozornost in jasnino, kakršne morda še ni bilo, in jo naravnavali tako, da bo vsemirje, ki nas obdaja, spet bilo tisto, kar je in kar lahko postane: vse-mir-je. Prostor, v katerem prebiva človečnost, svet, v katerem domujejo lepota, domišljija, sočutnost in svetost.

Noč knjige se tudi letos zgodi z roko v roki s Svetovnim dnevom knjige, a ne le takrat – dogodki se lahko vrstijo ves april in sežejo tudi v maj.

Eden od vrhuncev bo knjižni Sejem na zraku v parku Zvezda z živahnim programom, ki se pod večer prevesi v Noč knjige – z recitalom za mir in s Pejsaži milosti glasbenice Alje Petric. Dogodek bomo prenašali tudi v živo na spletu.

Med zaključnimi dogodki izstopa tudi Hvarski filozofski simpozij, ki ga soorganiziramo konec aprila na otoku Hvaru.

Želimo si, da bi bila Noč knjige dobra kot kruh. Si jo želite soustvarjati? Dobrodošli! Prostora je dovolj za vse, ki v srcu nosijo pomladno svež navdih. Vsaka drobtinica šteje.

*Z najlepšimi pomladnimi željami,
ekipa Noči knjige 2023*

Ob Svetovnem dnevu knjige, ki ga je razglasil UNESCO.

Soustvarjalci in podporniki: prireditelji in nastopajoči širom Slovenije in po svetu

Nosilca projekta: Društvo festival Sanje in založba Sanje

Projekt sofinancirata: Javna agencija za knjigo Republike Slovenije in založba Sanje

Medijski pokrovitelj: TV Sanje in Radio Slovenija



nocknjige.si

Knjige so naše čarobne oči.

Objavila: Založba Sanje | Ekipa Noči knjige 2023

Prelom: Pomladni Mesec. Uredila: Andreja Udovč. Na voljo brezplačno.

POTNI LIST NOČI KNJIGE

Kdo: ozvezdje vseh, ki jim brez knjige ni živeti

Kdaj: Svetovni dan knjige, 23. april, in vso pomlad

Kje: povsod, kjer je še prostor za sanje

Prijavnica dogodkov: na nocknjige.si

Knjižni Sejem na zraku: v sodelovanju z Unescovim mestom literature – pisarna Ljubljana, 22. april v parku Zvezda

Več na: [prenovljeni spletni strani Noči knjige](#)

Spremljajte nas na:

- spletni strani nocknjige.si
- portalu [TV Sanje na www.sanje.tv](http://www.sanje.tv)
- profilu [Noč knjige na Knjigi obrazov \(Faceboook\)](#)
- Instagram strani [Noč knjige](#)
- Tviter profilu [Noč knjige](#)
- in številnih spletnih koticikih, ki jih boste ustvarili vsi soustvarjalci in prijatelji Noči knjige.

Delite novico in nam pomagajte širiti zavest, da bo naš svet VSE-MIR-JE.
Vabljeni k soustvarjanju najlepše Noči knjige!

Kaj je Noč knjige?

Noč knjige je prostovoljni samoorganizirani vsenarodni in mednarodni projekt, ki se letos odvija sedmo leto zapored po Sloveniji, v zamejstvu in širom sveta. Z Nočjo knjige obeležujemo 23. april, Svetovni dan knjige. Njeno prvobitno poslanstvo je preko najrazličnejših kulturnih dogodkov promovirati branje in knjigo v vseh plasteh družbe. Projekt je nekomercialne in odprtokodne narave, poteka kot družbena akcija in povezuje številne lokalne prireditelje, ki samostojno izbirajo in izvajajo kulturne vsebine. Letošnja Noč knjige se glede na razmere iz najrazličnejših javnih prostorov seli v domove vseh vas, soustvarjalcev Noči knjige, ter v virtualni prostor interneta in družabnih omrežij.

Kakšni dogodki so zaželeni?

Vsi dogodki, povezani s knjigo, v živo (če je le mogoče) ali virtualno. Idejne iskrice najdete v nadaljevanju vodnika, vabljeni k branju.

Kje lahko prijavim svoj dogodek?

Vabljeni k prijavi dogodkov na spletni strani Noči knjige 2023, [PRIJAVNICA](#) je na voljo. Da se bomo lažje našli v širnem morju medmrežja, priporočamo, da virtualne dogodke in objave označite z zaznamkom [#nocknjige2023](#).

Kdo vse je vabljen k ustvarjanju? Kdo so prireditelji Noči knjige?

Ljubitelji knjige, navdušeni bralci, knjigarji, knjižničarji in knjižnice, mentorji literarnih krožkov, šole, srednje šole, kulturne skupine, ljubiteljske kulturne organizacije (JSKD in številni drugi), pisateljice in pisatelji, kavarne, galeristi, literarni navdušenci, knjižni in bralski krožki in klubi, uveljavljeni in neuveljavljeni književniki in pesniki vseh generacij ... skratka celotno ozvezdje knjigoljubcev, ki želijo prispevati k lepšemu prazniku knjige. Kar pogumno!

FOKUS NOČI KNJIGE 2023

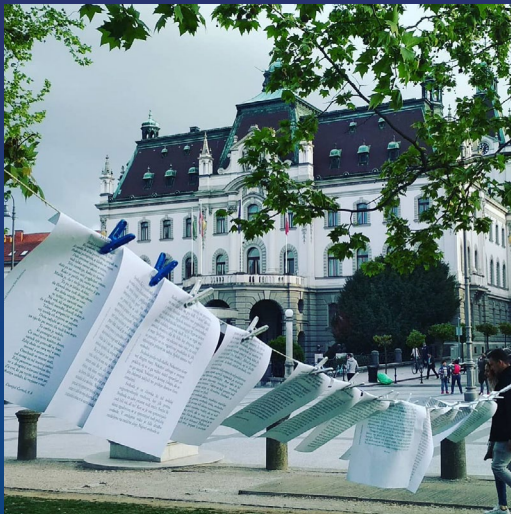
V navdih in oporo sta nam letos posebej ljuba pesnika Karel Destovnik - Kajuh, katerega praznovanje 100-letnice rojstva je bilo podaljšano v leto 2023, ter Frane Milčinski - Ježek, ki je v svoji Baladi o koščku kruha zapisal preprosto, večno resnico – preberite jo na naslednji strani in jo vzemite s seboj v svet kot dragoceno popotnico.

NATEČAJ KNJIGA MIRU

Letos skupaj pišemo Knjigo miru. Pomladno pisane prispevke – literarna besedila, video in zvočne posnetke na temo miru nam pošljite na e-naslov Noči knjige, info@nocknjige.si.

Prispevke bomo objavili in nagradili s knjižnimi nagradami, avtorice in avtorje najboljših prispevkov pa bomo povabili na Festival Sanje, ki se bo zgodil v drugi polovici junija.

Knjiga miru potrebuje tisoč različnih peres. Tudi tvoje.



Balada o koščku kruha

*Saj takle košček kruha je res majhna stvar,
lahko izgubiš kjerkoli ga na svetu:
na cesti, v kinu in pri nogometu.
In če zgubiš ga, praviš: Kaj mi mar!
Brez tega koščka kruha grem po svetu.*

*A krajec ta postane važna stvar,
če hoče kdo ga s silo komu vzeti.
Prepir je tu, saj vsak če svoje imeti.
Iz iskre razplametil se bo požar,
in kar na mah bo planil po vsem svetu.*

*In bo tako: Dokler na svetu vsakdo sam
ne sme odrezati svoj krajec kruha,
od krvi zemlja ne bo nikdar suha.
Kar verjemite mi - velika stvar
je takle majčken, tanek košček kruha.*

Frane Milčinski – Ježek

VSE MIR JE

Sooustvarimo nepozabno Noč knjige!

Želimo si, da bi bila Noč knjige dobra kot kruh. Si jo želite soustvarjati? Prostora je dovolj za vse, ki v srcu nosijo pomladno svež navdih.

PRIJAVNICA DOGODKOV je na voljo. Vsaka drobtinica šteje. In – kar pogumno, paleta možnih dogodkov je prav tako širna kot vsemirje.

Dogodek lahko ustvarite v svojem delovnem okolju, v šoli, v naravi ali pa celo pri sebi doma – na dvorišču, na vrtu ali pa kar v svoji dnevni sobi! Je dogodek, da sam, sama s knjigo poiščeš razkošje v glavi v pomladni travi, v naravi? Seveda! Kaj pa, če povabiš prijatelje k sebi domov in se pogovarjate o prebranem romanu? Absolutno. Branje pravlјice najmlajšim? Prav tako. Literarni izlet, recimo k Soči ali slapu Savica v spremstvu knjige? Odgovor je jase. Noč branja v šoli? Sreča je na vaši strani. In tako naprej, naj domišljija poleti.

Najlepše vabljeni, da prispevate svojo iskrico, svojo zamisel, svoj dogodek.

NOVOST!

Odslej dogodke vpisujemo in urejamo samostojno, napovedanem dogodku lahko dodamo sliko ali pa povezavo na video ali prenos v živo.

Illustrators for
Book Night

APRIL 23
Nahid Kazemi
Iran - Canada



**povabilo k
soustvarjanju
radijskega
programa
noč knjige**

*Na valovni frekvenci svobodnega navdiha oddaja
Radio Noč knjige.*

*Naj se sliši glas prihodnjih bitij Zemlje.
Naj se sliši glas otrok.*

Posebno povabilo k soustvarjanju radijskega programa Noč knjige gre otrokom vseh starosti.

Vključite snemalnik in nam pesmi, zgodbe in premišljevanja, ki jih utrinjajajo Ježkovi in Kajuhovi verzi ter vaša domišljija, pošljite na info@nocknjige.si.

Vsi prispevki bodo objavljeni na Radiu Noč knjige:
zeno.fm/radio/nocknjige/

Najboljše bomo ob Svetovnem dnevu knjige zavrteli tudi na Radiu Sanje.

sejem na zraku

**22. april,
park zvezda v
ljubljeni**

Dan pred praznikom knjige – v soboto, 22. aprila, se bo v parku Zvezda v Ljubljani zgodil [knjižni Sejem na zraku](#), ki ga soorganiziramo Vodnikova domačija in založba Sanje. Sejem bo potekal ob spremljavi živahnega celodnevne programa.

Najlepše vabljeni!

KNJIŽNI SEJEM NA ZRAKU

Ni samoumevno, da imamo
**22.
april
2023**
dobre knjige.

mestoliterature.si

**Najprijetnejši knjižni sejem
v središču Ljubljane**

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

Program na sejemskem odru

10.00

GLASBENA BUDNICA
Brenci banda

11:00

PREDSTAVITEV KNJIGE
(VigeVageKnjige)
Dora Kaštrun: Žabci, 2. del
Z avtorico se pogovarja
urednica knjige Anja Zag Golob.

12.00

POGOVOR IN BRANJE
In memoriam:
Dubravka Ugrešić
Izbrane odlomke berejo
Tanja Božić, Dijana
Matković, Lidija Dimkovska
in Đurđa Strsoglavec.
S Svetlano Slapšak se
pogovarja Sašo Puljarević.
Pripravlja pisarna Ljubljane,
Unescovega mesta literature.

13.00

PREDSTAVITEV REVIJE
(Društvo goriških
humanistov)
Revija Razpotja: Ritual
Uredništvo in pisci_ke
predstavijo novo tematsko
številko.

14.00

PREDSTAVITEV KNJIGE
(Založba Goga)
Vinko Möderndorfer: Samota
Z avtorjem se pogovarja
Carmen L. Oven.

15.00

PREDSTAVITEV KNJIGE
(Mladinska knjiga)
Metod Pevec: Greh
Z avtorjem se pogovarja
Matevž Oven Brecelj.

Ljubljana,
park Zvezda
SOB, 22. 4. 2023
10.00-22.00

Podarimo si knjige
ob svetovnem dnevu
knjige!

16.00

**PREDSTAVITEV KNJIGE
(Založba Vida)**

Jernej Sever, Nina Kokelj:
Legenda o varuhih življenja
Knjigo predstavljata avtor
in avtorica.

17.00

**PREDSTAVITEV KNJIGE
(Založba UMco)**

Lucijan Zalokar: *Dirka od bloka
do drevesa: morala, doping
in nevednost*
Z avtorjem se pogovarja
Klemen Lah.

18.00

**PREDSTAVITEV KNJIGE
(Založba /*cf.)**

Evelio Rosera: *Vojske*
O knjigi kolumbijskega avtorja
s prevajalko Tino Malič.

19.00

**PESNIŠKO BRANJE
Z IMPROVIZIRANIM
ZVOČENJEM**

**Avtorji in avtorice založbe
Črna skrinjica**
Povezuje Dejan Koban.

**Vstop v
Noč knjige**

Pripravlja Založba Sanje

20.00

Vse mir je
pesniški recital

21.00

Zaključni koncert:
Alja Petric
sferična glasba

**50 založb
sejemski oder
podpisovanje knjig
nakupovanje v noč**



Svetovni dan knjige in avtorskih pravic je tudi pri nas povezan z nakupovanjem in podarjanjem knjig. Sejem je odlična priložnost, da se z obiskom in druženjem skupaj poklonimo trudu, ki je vedno znova vložen v to, da imamo toliko dobrih knjig.

V parku Zvezda bodo od jutra do noči razprostrte stojnice in mize 50 založnic in založnikov, obložene z najboljšim. Za sejem pripravljajo poseben izbor knjig – tudi s popusti –, med njimi številne knjižne novosti. Številni bodo prisotni na svojih stojnicah, na voljo za srečanja in pogovore. Avtorji in avtorice bodo podpisovali knjige.

**Vabimo na celodnevni knjižni sejem
in spodbujamo:**

Podarimo si knjige ob svetovnem dnevu knjige!

Sejem na zraku v sodelovanju s številnimi založniki organizirata pisarna Ljubljane, Unescovega mesta literature in ekipa Noči knjige (Založba Sanje) s podporo Mestne občine Ljubljana in Javne agencije za knjigo RS.



Organizacija
in podpora:

**noč
knjige**



Mestna občina
Ljubljana

JAK
JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**



malha idej za aktivnosti ob **noči** **knjige**

Knjiga v domači ali šolski vitrini

En mesec ali vsaj štirinajst dni postavimo knjigo v vitrino na vidnem mestu. Vsak dan obrnemo en list v knjigi. Bralci lahko tako preberejo vsaj eno poglavje. Knjigo naj izberejo učenci. Ob branju lahko postavimo v razredu ali na spletni strani različne izzive.

Pesem – prikaz z različnimi mediji

Učenci ustvarijo k posamezni kitici sliko, ki jo pesem sproža v njih. Slike med seboj primerjajo in zaznavajo skrito moč poezije. Nato preberejo pesem ob likovnih podobah.

Ustvari osebno izkaznico pesniškega subjekta

Spomni se pesmi ali jo preberi znova. Ustvari osebno izkaznico (ali profil) pesniškega subjekta. Sta si podobna?

Bralni tulec

Ob branju knjige učenci/bralci rešujejo različne izzive o prebranem besedilu. Te shranjujejo v tulcu. Hkrati likovno oblikujejo zunanost tulca. Knjigo predstavijo s pomočjo listov, najboljše je, da liste zlepijo v letak in ga razvijejo pred poslušalci.

Bralni fotelj

Učence in zaposlene fotografiramo na bralnem fotelju s knjigo, ki jo sami izberejo oziroma prinesejo v šolo. Postavimo jim tri vprašanja:

Katera je tvoja najljubša knjiga iz otroštva?

V kateri knjigi bi rad nastopal?

Katera književna oseba bi bil rad? Zakaj?

Fotografijo in odgovore zberemo na plakatu ali jih spnemo v knjigo. Lahko se odločimo tudi za digitalno obliko.

Bralni botri

Učenci višjih razredov ali dijaki postanejo bralni botri učencem, ki jim branje povzroča težave.

Izdelava zemljevida ali načrta mesta s pomembnimi lokacijami v knjigi ali s pomočjo koordinat

Posnemi del besedila, ki je v tebi prebudil občutek srčnosti. Dodaj glasbeno ali likovno ozadje in ga objavi na svojem profilu. Koliko všečkov si prejel? Je kdo pripisal komentar?

Tematska torba

V torbo zberemo različne predmete, glasbo, filme in knjige, povezane s srčnostjo ali katero drugo izbrano temo. S pomočjo tematske torbe odkrivamo izbrano temo. Učenci lahko torbo odnesejo domov in jo uporabijo za družinske aktivnosti.

Letni časi, pomladna lirika

Poišči čim več knjig ali pesmi, ki govorijo o pomladi. Katera te je najbolj navdušila? Poskušaj si zapomniti vsaj eno misel.

Družinski časopis

K branju lahko učence pritegnejo časopisi in revije. Doma se lahko otroci pogovorijo o dnevnih časopisih.

Izberejo zanimive naslove.

Ustvarijo časopisno izkaznico.

Izberejo najboljšo fotografijo.

Otrok si izbere članek, o katerem bi se rad pogovoril z družino. Članek najprej glasno prebere, ostali člani ocenjujejo njegovo

branje in skupaj komentirajo vsebino. Razmislijo, s katero knjigo bi lahko povezali ta sestavek.

Tako je bolje

Izmisli si boljši naslov knjige, ki si jo že prebral. Pojasni izbiro.

Postani ocenjevalec

Oceni knjigo s pomočjo kriterijev: bralni užitek, napetost, razumljivost, informativnost, osebni pomen.

Kdo bo napisal najzahtevnejše besedilo?

Učenci obožujejo izzive. Naj se preizkusijo v pisanju zahtevnih besedil, ki morajo biti še vedno berljiva.

Videopoezija

Ustvari video k izbrani pesmi in ga deli z nami.

Bralni užitek

Ustvari kartico z naslovom Bralni užitek.

Na notranji strani zabeleži avtorja, naslov knjige, leto izida, žanr, povzetek vsebine in oceno knjige. Kartico lahko podariš komu ob posebni priložnosti ali mu z njo preprosto polepšaš naporen dan.

Bralni užitek

Povzetek:

Avtor: *Susanna Clarke*

Naslov: *Piranesi*

Leto izida: *2020*

Žanr: *fantazija*

Ocena: *4,9*

*Piranesi se ne boji hiše,
razume plimenanje morja,
kot razume vzorec samega
labirinta. Živi le zato, da
bi z raziskavo prišel do
dne svojega nenavadnega
domenjanja.*

Vprašalnik o branju

Ob katerih priložnostih bereš?

Kje najraje bereš?

Kaj te najbolj pritegne k branju?

Kaj je zate največja ovira pri branju?

Katera besedila najraje bereš?

Katera knjiga se ti je najbolj vtisnila v spomin?

Se spomniš kakšne knjige ali bralne izkušnje iz otroštva?

Predlagaj, kako bi na šoli lahko pritegnile učence k branju?

Katere teme bi tebe zanimale?

Katere vrste besedil bi želel pogosteje brati?

Kako bi se naj lotili branja pri pouku?

noč branja tudi letos za vse generacije

Noč branja je v osnovi projekt za spodbujanje branja otrok in mladine. V Nemčiji ga organizirajo že od leta 1988, v Sloveniji pa smo projekt izvedli prvič leta 2007. Leta 2014 smo se pridružili mednarodnem projektu Noč knjige in od takrat sodelujemo pri organizaciji. Noč branja ne prinaša le branja, ampak postavlja v ospredje predvsem ustvarjanje in druženje ob branju.

Upamo, da bo letošnja Noč branja spet priložnost za ustvarjanje lepih spominov. Nočni navdušenci nad branjem se bomo znova srečali v šolskih prostorih oziroma šolski knjižnici in skupaj preživljali noč ob knjigi in branju.

Noč branja lahko organiziramo predstavniki različnih institucij ali posamezniki vseh generacij. Primerna je tudi za poseben družinski večer, lahko pa se uveljavi kot nova oblika druženja ob knjigi s prijatelji ali z znanci.

Svetujemo, da si ustvarite res poseben večer v prijetnem prostoru, odišavljenem z eteričnim oljem, s posebnimi predmeti, ki so vam ljubi, z mehko odejo, s pisanimi napitki in slastnim prigrizkom, predvsem pa s knjigo, ki jo želite ta večer brati.

Noč branja naj traja približno pet ur, od 20.00 do 01.00 naslednjega dne.

Časovna razporeditev dogajanja

Uvod v Noč branja

Nagovor in spoznavanje bralcev

Primerne aktivnosti:

- pogovor o svetu, o dogodkih, ki bogatijo naše medsebojne odnose;
- pogovor o najljubši knjigi oziroma knjigi, ki jo trenutno beremo; povezava knjige s svetom, ki nas navdušuje;
- knjižni namigi za branje o srčnosti do sebe in drugih;
- kviz o poznavanju knjig ali avtorjev.

Večer

Medse povabimo gosta, s katerimi želimo deliti svoje bralne izkušnje ali poglede na svet.

Sledi čas za branje. Med tem lahko približno poročamo, kako se »premikamo« po knjigi, kako se odvija zgodba. Tako pride do prijetne izmenjave doživetega in hkrati druženja med branjem.

Noč

Ob 23.00 ali ob polnoči se lahko odločimo za klepet o prebranem. Po klepetu oziroma pred spanjem preberemo še nekaj strani.

Aktivnosti, ki jih lahko vključite v Noč branja:

Branje:

- beremo drug drugemu;
- branje odlomkov iz knjig, ki so nam pomagale skozi preizkušnje, ali odlomkov, ki človeka opogumljajo.

Pripovedovanje in diskusija:

- s pripovedovanjem ohranjati vitalizem;
- pogovor, kako ohraniti zdravega duha in ustvarjati nevidne vezi.

Pisanje

- domišljjsko potovanje skozi svet, ki še obstaja, a ga zaradi zaslepljenosti ne vidimo;
- izdelava e-lestvice naj knjig, ki spodbujajo sočutje;
- potovanje v lastno bralno preteklost;
- postavljanje v vlogo književnih junakov, ki so morali prestati preizkušnje.

Dramatizacija:

- dramatizacija zapisanega besedila ali odlomka, ki nas opogumlja, da zmoremo najti dobro v človeku;
- videonagovor ljudi k povezanosti in posluhu bližnjega.

Druge delavnice:

- likovno ustvarjanje o srčnosti in sočutnosti;
- izdelava kratkih videoposnetkov za sočloveka;
- videoposnetki, ki nas bodo notranje obogatili.

knjižni namigi

za miroljubno
noč knjige

[Lev Nikolajevič Tolstoj: Vojna in mir \(Mladinska knjiga\)](#)

Vojna in mir govori o ruski družbi v času Napoleona. Pojmujemo ga za enega največjih romanov vseh časov. »Vojna in mir je marsikaj: roman o vojni, družinska saga, ljubezenska zgodba. A navsezadnje je to pripoved o ljudeh, ki želijo najti smisel, o deželi ki jo je uničila vojna, o družbenih spremembah in duhovni zmedi, ki preplavijo človekove možgane.« Tako je o eni največjih literarnih mojstevin napisal ruski pisatelj, zgodovinar in novinar Pavel Basinski, avtor biografije o Levu Nikolajeviču Tolstoju (1828–1910).

Eden največjih svetovnih pripovednikov je svoj veliki roman pisal sedem let po deset ur na dan. Prelital je nešteto knjig in gradiva, obiskoval arhive in prebiral zasebna pisma. Tolstojeva žena Sofija je besedilo kar sedemkrat prepisala, vse dokler se

naposled ni izoblikovala celota, iz katere s svojimi razmisleki, dvomi in spoznanji izstopajo značajsko markantne, a hkrati tako zelo človeške osebe.

Tolstoju se je z nezmotljivim čutom za dramatično posrečilo ustvariti serijo razgibanih, prepričljivih prizorov, katerih občečloveška vsebina nas nagovarja še danes.

Ernest Hemingway: Zbogom, orožje (Delova knjižnica)

Roman *Zbogom, orožje!* je zgodovinski roman, ki predstavlja dogajanje med 1. svetovno vojno. Opisuje vojaškega stotnika Henryja Frederica, ki se na italijanski strani bojuje na Soški fronti, blizu Kobarida. Čeprav je avtor glavnega junaka postavil na italijansko stran, romana v Italiji niso dovolili objaviti vse do leta 1948, saj naj bi škodoval ugledu italijanskih oboroženih sil. Zgodba v romanu se začne zapletati, ko si vojaki nekega dne vzamejo premor od bojevanja in takrat mednje prileti granata, ki poškoduje Henryja tako, da izgubi koleno. Pošljejo ga v Milansko bolnišnico, kjer dela bolničarka Catherine Barkley, s katero se Henry zaplete. Prepričan, da ni zmožen prave ljubezni, se spusti v razmerje, ki pa kmalu preraste v trdnejšo, duhovno vez. Henry se zave, da prvikrat v življenju resnično ljubi, ko pobegne iz italijanske vojske in se v tovornem vagonu prebije proti Milanu, da bi se spet sestal s svojo drago Catherine. Goreča želja po njej in po skupnem življenju ga vodita v drzne odločitve; skupaj pobegneta v Švico, kjer si želita ustvariti družino. *Zbogom orožje!* je delno domišljajska avtobiografija

ameriškega pisatelja in novinarja Ernesta Hemingwaya, v kateri je zaokrožil najgloblja človeška čustva, s katerimi se lahko poistoveti tudi najbolj zahteven bralec. Po knjižni predlogi je bil posnet tudi film. Hemingway si je z objavo literarne mojstrovine zagotovil status velikega ameriškega pisatelja.

Edvard Kocbek: Strah in pogum (Založba Sanje)

Kocbekova knjiga *Strah in pogum* (1951) sodi med najbolj pretresljiva dela slovenske literature 20. stoletja. Zbirka zajema štiri novele – Temna stran meseca, Črna orhideja, Blažena krivda, Ogenj. Avtor v njih tematizira človeški etos, ki je bil tekom druge svetovne vojne izpostavljen skrajno srhljivim preizkušnjam. S knjigo je Kocbek ostro zarezal v tradicijo črno-belega prikazovanja osvobodilnega boja, zaradi česar je bil deležen ostrih napadov, bil politično obsojen in družbeno izobčen.

Grzegorz Kwiatkowski: Žetev (ZRC Sazu)

Pesniška zbirka poljskega pesnika in glasbenika Grzegorza Kwiatkowskega je opozorilo, da se zgodovina, od katere ni preteklo niti stoletje, lahko ponovi, če bomo nanjo pozabili ali celo zanikali, da se je zgodila, kot se dogaja na Poljskem in še kje. Kwiatkowski (rojen 1984) je predstavnik mlajše generacije poljskih avtorjev, generacije, ki se ne more sprijazniti z begom

pred preteklostjo. V svoji poeziji izpostavlja nepoetične podrobnosti vsakdana v holokavstu; njegov izraz gradi na posameznih podobah, tehnikalih in birokratizmih, ki prav zaradi banalnosti delujejo obenem vsakdanje ter presunljivo in grozeče. V knjigo vključene prevedene pesmi je izbral avtor.

Isabel Allende: Dolgi cvetni list morja (Založba Sanje)

Fascinanten roman Isabel Allende razgrinja ljubezensko zgodbo na krovu ladje Winnipeg, ki je pod vodstvom pesnika Pabla Nerude v Valparaíso popeljala več kot dva tisoč Špancev, ko so v iskanju svobode zbežali v novi svet pred frankističnim režimom.

V vihri španske državljanske vojne je mladi zdravnik Víctor Dalmau skupaj s prijateljico, pianistko Roser Bruguera, prisiljen zapustiti Barcelono in se čez Pireneje podati na pot izgnanstva v Francijo. Begunca se vkrcata na ladjo Winnipeg, po tvegane potovanju ju v deželi »dolgega cvetnega lista morja, vina in snega« sprejmejo kot junaka. V Čilu najdeta pristan za več desetletij, vse do državnega udara, ki strmoglavi Salvadorja Allendeja – čilskega državnika z Víctorjem druží ljubezen do šaha. Víctor in Roser sta ponovno izkoreninjena, toda kot piše avtorica: »Če človek živi dovolj dolgo, se krogi sklenejo.«

Neruda je rešilno potovanje z ladjo Winnipeg imel za svojo največjo pesnitev, roman *Dolgi cvetni list morja*, zgodba o upanju, izgnanstvu in pripadnosti, pa je kmalu po izidu postal uspešnica in najbolj priljubljena knjiga leta 2020 v Španiji.

Mojstrsko literarno delo je magičen preplet zgodovine in fikcije in prikazuje Isabel Allende na vrhuncu ustvarjalnih moči.

Unzner, Christa: Thea – dnevniški zapiski mlade Nemke, 1. jan.-22. maj 1945 (Založba ZRC)

Dnevniški zapisi Thee so datirani med 1. januarjem in 22. majem 1945. Gre za ganljivo in pretresljivo izpoved Thee, 19-letne prvoosebne pripovedovalke. Z vidika najstnice poroča o grozotah vojne, o strahovih, dvomih in ljubezni. Med pisanjem dnevniških zapisov je živela in delala na posestvu družine Lemke v kraju Protzen, severozahodno od Berlina. Dnevnik je na prvi pogled podoben dnevniku naključnega dekleta, vendar pa se v besede, ki jih Thea prelija na papir, hitro prikradeta vojna in strah. Christa Unzner je (otroška) ilustratorica, rojena leta 1958 v Berlinu. V pričujoči knjigi z izjemnimi ilustracijami prikaže grozote vojne. Christa Unzner je Theina hčerka. Christo so namreč dnevniški zapisi tako pretresli in ganili, da se je odločila naslikati ilustracije in jih izdati kot knjigo. Christa je na materine zapise naletela po njeni smrti, 70 let po nastanku. Pripisala je svoje misli in narisala še sebe. V knjigi se prepletajo izvirni dnevniški zapisi v obliki izrezkov, pretipkani odseki iz dnevniških zapisov in ilustratorikini komentarji, ki jih je Christa preoblikovala v celotno umetniško delo. Skozi dnevniške zapise spremljamo Theino zgodbo, vojne grozote in njen beg, hkrati pa tudi optimizem in ljubezen.

Vitomil Zupan: Menuet za kitaro (DZS)

Na počitnicah v Španiji se srečata nekdanji slovenski partizan Berk in nekdanji nemški vojak Bittner, ki se je bojeval v Jugoslaviji. Sredi razgibane, razigrane Španije v svojih pogovorih obujata spomine na vojni čas, ki sta ga doživela kot nasprotnika. Iz zgodovinske razdalje skušata doumeti tiste poteze davnega spopada na življenje in smrt, ki med krvavim bojem niso bile dovolj razvidne. Njuni pogovori se prepletajo z živimi podobami osebnih spominov na ljudi in dogodke iz vojnega časa. Vrhunski roman izpod peresa Prešernovega in Župančičevega nagrajenca za literaturo, ki je zaznamoval generacije.

Ernesto Che Guevara: Bolivijski dnevnik

Opis zadnjega obdobja življenja legendarnega južnoameriškega revolucionarja Che Guevare v bolivijskih pragozdovih, kamor se je umaknil s skupino ljudi, ki jih je uril za gverilski boj, pred ameriško obveščevalno službo. Bolivija naj bi nudila največ možnosti za akcije, ker je bila levica v tej deželi razbita in neenotna in Che je mislil, da bi se lahko začel proces novega zbiranja najtrdnjših revolucionarnih sil okrog gverile, ki bi bila njihovo jedro in opora. Menil je, da je Bolivija tako razočarana, da je ne bo težko dvigniti na noge in k orožju. Poleg tega pa leži prav v srcu kontinenta in bi bila idealna pozicija za nadaljnje širjenje revolucionarnega ognja. Američani so 9. oktobra 1967 Che Guevaro izsledili in kasneje ubili v majhni, skriti in pozabljeni vasi Igueras.

Issa Watanabe: Pregnanci (Sanje)

Migranti, begunci, izgnanstvo, bombni napadi, nasilje, vojna, lakota, strah, množične izselitve, begunska taborišča, dečki, deklice, sirote, čolni, reševanja, utopljeni, meje, ilegalci, brezdomovinci, izginuli, humanitarna kriza, svetovni dogovor o beguncih, človekove pravice ... Molk.

Koliko meja mora prečkati človek, preden končno prispe domov? (Theo Angelopoulos)

Aktualna brezbesedna slikanica je klic k sočutju z begunci tega sveta, pregnanimi s svojih domov zaradi nesmiselnih vojnih viher.

Anna Frank: Dnevnik Anne Frank (Mladinska knjiga)

Anne Frank je od leta 1942 do leta 1944 pisala dnevnik, ki ga je poimenovala Kitty, na podstrešju poslovne stavbe v Amsterdamu, v skritem prizidku, kamor se je umaknila njena družina pred preganjanjem nacistov. po dveh letih skrivanja pred gestapom, med katerim je Anne Frank, dekle judovsko-nemškega izvora, skrbno pisala svoj dnevnik, so družino odkrili na podstrešju hiše ter jo odpeljali v koncentracijsko taborišče. Konec vojne in izpustitev iz taborišča je dočakal samo Annin oče. Objavil je dnevnik preminule hčerke, ki je bil nato preveden v več kot 55 svetovnih jezikov. Podstrešje v poslovni stavbi v središču Amsterdama, je danes spremenjeno v muzej.

Bistra najstnica si je od nekdanj želela postati pisateljica. Njeni zapiski o družini, sostanovalcih, prebujajoči se ljubezni in vseh mogočih temah so postali klasično branje za mlade in odrasle in pretresljivo pričevanje o času vojne.

Ernest Hemingway: Komu zvoni (Mladinska knjiga)

Komu zvoni je zgodovinski in vojni roman iz leta 1940 ameriškega pisatelja Ernesta Hemingwaya. Govori o zgodbi prostovoljca Roberta Jordana, ki se v času španske državljanske vojne pridruži republikanski gverili.

Roman je bil izdan kmalu po koncu vojne (1936–39), snov zanj pa je avtor jemal predvsem iz lastnih izkušenj, saj je v Španiji delal kot vojni poročevalec. Delo odlikuje značilni Hemingwayjev jedrnati pisateljski slog in velika pripovedna moč. Zanimivost: *Komu zvoni* je verz, ki ga je svetovni kulturni dediščini izvirno prispeval angleški metafizični pesnik John Donne v *Meditaciji XVII* zbirke *Devotions Upon Emergent Occasions*: »Noben človek ni otok, popolnoma sam zase; vsak človek je kos celine, del kopnega; če morje odplavi grudo zemlje, se Evropa zmanjša, kot bi se zmanjšal rtič, kot bi se posestvo tvojih prijateljev ali pa tvoje lastno; smrt slehernega človeka vzame del mene, ker pripadam človeški vrsti; in zato nikdar ne pošiljaj poizvedovat, komu zvoni; zvoni tebi.«

Kurt Vonnegut: Klavirski avtomat

Klavirski avtomat je romaneskni prvenec Kurta Vonneguta ml., v katerem prerešeta teme, ki jih bodo akademiki razčlenjevali in dramatizirali v prihajajočih stoletjih. Njegova družba prihodnosti – Vonnegut je stanje spoznal kot uslužbenec v podjetju General Electric, kjer so stroji vse hitreje nadomeščali ljudi – je mehanična in kruta, brezbrizna za človeške posledice, malone vzdikajoča ob kopičenju človeške stiske. Protagonist romana Paul Proteus, inženir v podjetju Iliumstroj, prvi z grozo opazi to spremembo, nato pa se trudi obrniti smer zamenjave človeške delovne sile s stroji. Njegov upor je žlahtno vonnegutovski – divje zabaven, smrtno resen in grozljivo blizek resničnosti.

Boji Iliumstroja in Paula so premišljena karikirana različica zgodovinskega in naraščajočega delavskega boja za uveljavitev dostojanstva in smisla človeške delovne sile. Roman predloči vse Vonnegutove pomisleke in poglede na veliko dilemo stoletja tehnološke prevlade: duhovne potrebe prebivalstva ne smejo služiti tehnološkemu in posttehnološkemu gospodarstvu.

Kurt Vonnegut: Mati noč

Vonnegut je prvovrsten socialni satirik, prerok, ki predramlja zavest o pogubljenju; pogubljenju, ki ne zmore potrpežljivega čakanja na sodni dan.

Kurt Vonnegut (1922–2007) je (ne samo) po mojem mnenju eden največjih ameriških pisateljev in eden največjih svetovnih humoristov. Samo največji humoristi so namreč pogruntali, da je humor toliko bolj žlahten, kolikor večje tragedije se loteva. *Mati noč* opisuje tragedijo te vrste, postavljeno pred ozadje druge svetovne vojne. Zanimiva je tudi za nas Slovence, kajti skuša najti odgovor na to, kaj se lahko zgodi, če predobro služiš svoji domovini. Kot vse kaže, odgovor priporoča previdnost. Kolikor bolj namreč služiš idealu, toliko bolj verjetno boš ob tem pozabil samega sebe. In ko se enkrat pozabiš, se težko spet najdeš. Zdaj je Vonnegut dokončno mrtev in pokopan in zastavlja se vprašanje, kako da eden največjih svetovnih pacifistov med pisatelji ni dobil Nobelove nagrade – bodisi za literaturo, bodisi za mir. (iz spremne besede Branka Gradišnika)

Pater Karel Gržan (napisal Jure Aleksič): Mir

Pater Karel nam v tej knjigi odstre poslednje tančice s svojega resnično posebnega življenja. Od odločitve, da postane duhovnik, do odločitve, da gre izza varnih zidov duhovniškega življenja med ljudi. Od doživljanja ustrahovanj zaradi pokončne drže v cerkvenih in civilnih krogih – pa do občutkov doživljanja milosti kot največje ljubezni do vsega, kar nas obdaja. Od tega, da so ga kot dislektika skorajda obsodili na posebno šolo in ga imeli za največjega čudaka, do tega, da je prišel do doktorata literarnih ved. Od izzivov, v katere je bil vržen sredi sočutne pomoči odvisnikom in neštetim ljudem v stiski, ter do lastne strategije, kako najti mir.

*Dokler na svetu vsakdo sam
ne sme odrezati svoj krajec kruha,
od krvi zemlja ne bo nikdar suha.
Kar verjemite mi - velika stvar
je takle majčken, tanek košček kruha.*

Frane Milčinski – Ježek